

ЗАЕДНО ДЕФИНИРАМЕ ПРОЕКТА НА БЪДЕЩЕТО¹⁾

Мария Габриел

Еврокомисар по цифрова икономика и цифрово общество

Резюме. Статията е посветена на предизвикателствата, които цифровите технологии поставят пред съвременното общество. Промотираны са инициативи, които да позволят цифровите основни умения да бъдат придобити от максимален брой хора.

Keywords: digital skills; digital knowledge; Internet; digital technology education

Благодаря за предоставената ми възможност да споделя заедно с вас основни предизвикателства, върху които всеки ден аз и екипът ми не само мислим, но се опитваме да даваме конкретни решения. За мен едно от тях, да не кажа най-голямото, са цифровите умения и знания. Много често казвам, че инвестицията в образованието е най-добрата инвестиция, благодарение на новите технологии трябва да кажем, че е и най-дългосрочната. Днес искам да споделя как, от гледна точка на Европейската комисия, цифровите технологии променят заобикалящия ни свят, да дам информация за наши конкретни инициативи и накрая заедно да говорим за все още бъдещи предизвикателства.

Ще започна най-напред с това как цифровите технологии променят начина, по който работим, учим, живеем. Днес всеки от нас е наясно, че цифровите технологии не са затворена в себе си сфера, те са част от ежедневието ни. Всеки от нас прекарва време онлайн. Интересува се за случващото се в страната и в света. Нашите данни показват, че над 72% от младите хора прекарват повече от един час в социалните медии всеки ден, те са и основният източник за търсене на информация. Това дава перспективи. Трябва да запазим ролята на социалните медии и онлайн платформите като мотор за икономически растеж. Затова и толкова внимателно се отнасяме към темата за свръхрегулацията. От друга страна обаче, има и рискове. Има и предизвикателства и рискове, все по-често свързани с личните данни, киберсигурността, фалшивите новини. За мен водещ приоритет са цифровите умения и знания. Ако имаме подготвено с цифрови умения и знания общество, означава то да има знания за опазване на личните данни, да има киберхигиена, да отсява първоизточника на инфор-

мация, за да може да направи своя информиран избор. Затова и в ЕК отдаваме такова значение на тази тема. Наясно съм каква би била една от първите реакции – че това е запазено поле за действие на държавите членки. Да, така е. Когато говорим за образователна политика, за цифрови умения и знания, държавите членки все още ревниво пазят своите правомощия. Убедена съм обаче, че е дошло време да имаме общи действия на европейско ниво. Че цифровите умения и знания са нашият приоритет №1. Защото данните днес са плашещи. 80 млн. европейци никога не са използвали интернет. Само 44% от всичките 500 млн. граждани и 37% от активната работна сила в Европа има основни цифрови умения. След 2020 г. около 90% от работните места ще изискват основни цифрови умения и знания. Междувременно говорим за липса на кадри. 40% от фирмите в Европа споделят колко е трудно да намерят кадри. И най-вероятно тези 40% не отразяват действителността. Днес в Европа не достигат 300 000 ИТ специалисти, до 2020 г. числото ще е 500 000. Затова е толкова важно за мен да обединим усилия на ниво ЕС, на ниво държави членки, на регионално и местно ниво. Да направим така, че връзката между образование, цифрова реализация и бъдеще да бъде много по-тясна и базирана на конкретни реални перспективи. Не става дума всички да станат тесни ИТ специалисти.

Вие знаете по-добре от мен, че нивата са много различни. Но можем заедно да промотираме инициативи, които да позволят тези цифрови основни умения да бъдат придобити от максимален брой хора. Аз ще започна най-напред с конкретната инициатива, която лансирах само преди седмица по случай Студентския празник. От ЕК стартирахме пилотен проект „Цифрова възможност“. Това е възможност за трансграничен стаж, чиято продължителност е между 4 и 5 месеца. Искаме да дадем възможност на студентите и току-що завършилите да направят такъв стаж в област, която не им е толкова близка – квантова технология, блок чейнове, дизайн. Ще ви призова да участвате в Програмата, ще се осмеля да се обърна към бизнеса да дава такава възможност. Програмата е с бюджет 10 милиона евро, тя може да подкрепи 5000 – 6000 студенти. Ако е успешна, това, което искам да направя, е за следващата бюджетна рамка, за следващия програмен период тя да стане постоянна инициатива във всички държави членки. Надявам се, че ще има и български кандидатури в най-ранния етап – до старта на стажовете през юни 2018 г.

На 7 декември беше годишната ни среща с Европейската коалиция за цифрови знания и работни места. Това, което си бяхме поставили за цел, е в рамките на една година да предоставим безплатно обучение в областта на цифровите технологии на 1 милион европейци. В европейската коалиция влизат 19 национални коалиции, включително и на България. За една година резултатът е 7 милиона преминали цифрово обучение европейци. Това означава, че когато всички гледаме в една посока, мобилизираме се, всеки има своята отговорност в процеса и го прави с мотивация, с енергия, с

желанието конкретно да допринесе да се справим с предизвикателството на цифровите умения и знания, можем да успеем. Ето защо призовавам за още повече инициативи в рамките и на националната, и на европейската коалиция за цифрови умения и работни места.

Искам да споделя с вас две други идеи, свързани с цифровите умения и знания. Смятам, че цифровите умения и знания трябва да бъдат постоянна програма във всяка от държавите членки. Най-добрият инструмент до този момент е Европейският социален фонд. 20% от средствата му са заделени за борба със социалното изключване. Цифровите технологии носят прекрасни възможности, но са и много голям риск – за повече социална изолация, обедняване и по-периферни райони. Включването на цифровите умения и знания в европейския социален фонд би позволило една дългосрочна инвестиция. Това е единственият фонд, който е включен в договора на ЕС. Мисля, че е дошло време да направим нещо повече в тази посока на ниво ЕС. С еврокомисаря Тибор Наврачич работим за представянето през януари на екшън план за ползата от цифровите технологии в образованието. Една от идеите, които ще представим през януари, е да не наблягаме само на студентите, да обърнем повече внимание и на преподавателите. Много голяма част от държавите членки споделят нуждата преподавателите да имат достъп до такива програми. Нашите данни показват, че те използват цифровите технологии за подготовка на лекциите, но по време на занятия новите технологии не се използват толкова интерактивно. Друг акцент ще бъде да подобрим интернет връзката в университетите, в училищата – още една възможност за инвестиция. За мен е много важно, че за първи път ще бъде представен такъв план и за първи път – по време на Българското председателство, ще има европейска среща на върха за образованието. Това е много силен сигнал, защото образованието е не само национална, то е и европейска отговорност.

Искам да обърна внимание и на още няколко аспекта, защото младите хора са тези, които могат да ни позволят да се справим с днешните предизвикателства. Когато говорим за все повече необходими специалисти, от образовани млади хора, няма как да не обърна внимание на две предизвикателства. От една страна, киберсигурността, от друга – фалшивите новини. Неслучайно повдигам темата за киберсигурността. Кибератаките не познават граници и трябва да бъдат по-добре адресирани от Европа и държавите членки. През септември с екипа ми представихме законодателен пакет, в който искаме силна агенция по киберсигурност. Нейният мандат вече няма да бъде временен, а постоянен, с много повече бюджет, с много повече кадри, ще има много повече оперативни задачи.

Държа на още два много важни аспекта. Днес нямаме отговор на въпроса кой какво прави в случай на кибератака на ниво ЕС. Вирусът WannaCry е тук от няколко месеца, за да ни го напомня неумолимо. За първи път сме пред-

ложили европейски механизъм за координация в случай на широкомащабна атака. Имаме невероятна нужда от киберспециалисти. В този пакет предлагаме създаването на мрежа от центрове в държавите членки, където бихме искали да привлечем специалистите. Те и сега са тук, в държавите членки. Бихме искали да ги мотивираме да работят за това Европа да бъде лидер в новите технологии. Европа, която да е един сигурен, но и водещ партньор по отношение на киберсигурността. Тази година ще стартираме пилотен проект с 50 млн. евро по програмата „Хоризонт 2020“ за създаването на такива центрове. Убедена съм, че България има своето достойно място сред първите центрове. В тези центрове можем да позволим на млади хора като вас да приложат своите знания, да може тази експертиза да бъде в полза на ЕС.

В рамките на този законодателен пакет, свързан с киберсигурността, сме предложили за първи път европейска рамка за сертифициране на продуктите. Оставили сме вратата отворена за задължително сертифициране за част от секторите. Нашето предложение е на първия етап това да става на доброволна основа. Конкретната полза за всеки един от нас, като потребител, е да знае на какво ниво на сигурност отговаря продуктът, който е купил. Индустрията за първи път ще има възможността веднъж припознат и валиден сертификат в една от държавите членки да е в сила на територията на целия ЕС. Това означава по-малко административна и финансова тежест.

Ще се спра и на темата за фалшивите новини, защото млади хора, преподаватели, които добре си служат с цифровите технологии, са тези защитници на демократичните ценности и принципи. Фалшивите новини не са нов феномен. Те съществуват още от Античността. Нови са скоростта, с която се разпространяват, и мащабите, които могат да придобият. Те могат да атакуват демократичния ни модел, ценностите ни като общество. Последната година имаме няколко примера. На мен се падна голямата отговорност, поставена ми от президента Юнкер, да инициирам за първи път на европейско ниво дебат по темата. Бързам да кажа – свободата на изразяване, правото на достъп до информация за мен са неприкосновени. Но днес имаме възможност, участвайки заедно в дефиницията на общ подход, да открием отговорности. Само след четири месеца интензивна работа на 13 ноември стартирах обществена консултация по темата фалшиви новини, която ще продължи 14 седмици. Призовавам да се включат всички заинтересовани. Във въпросника има въпроси и за граждани, и за специалисти. На същия този 13 ноември обявих и създаването на експертна група на високо равнище. Първото заседание ще бъде през януари. Искам не да имам още една експертна група на високо равнище с 25 човека, които просто да констатира колко важни са обменът на информация и координацията, а група, разделена на малки работни групи. Вярвам в силата на малки звена от 4 – 5 души, които могат открийт един аспект по уникален, неповторим начин. Затова съм дала ясна заявка, че искам

да видя как заедно можем да работим – платформи и социални медии. Ролята на академичните среди, на научните изследователи за мен е ключова. Както и на медиите, на журналистите, защото несъмнено днес традиционните медии са в трудна ситуация вследствие на развитието на новите технологии. Тази работна група ще има само два месеца, за да ми предаде своя доклад по три основни измерения. Каква е дефиницията за фалшиви новини – днес нямаме такава, фалшивите новини в голямата си част не са незаконно съдържание. Да идентифицираме добри практики, които и сега съществуват в държавите членки. Да предложим общ подход за справяне с предизвикателството.

Искам да споделя някои основни предизвикателства, свързани с Българското председателство, което е уникален шанс да покажем това, което знаем. Ние сме регионален лидер. Нашите IT специалисти са високо ценени и могат още много да дадат на Европа и в света. Трябва малко повече да вярваме в себе си, да не се колебаем още повече да извеждаме на преден план постиженията си. В това отношение знайте, че имате изключителна подкрепа в мое лице. Моята сила е, че съм от България. Гордея се с това, което ми е дала, което ми е дало българското образование. Имаме нужда в унисон с най-добрите ценности – европейските ни ценности, уважението към постижението на другия, здравословната конкуренция, погледа в една посока, визионерството, новаторството – да съумеем да защитим още по-достойно този имидж на България. Защото силата – и на Европа, и на България, са хората. Искрено вярвам, че роботите и машините няма да могат да заместят това, което само човекът притежава – креативността, новаторството, социалните отношения. Един от приоритетите на Българското председателство е цифрова Европа. Можем да изненадаме по един положителен начин, защото има нужда да ускорим ритъма. Това е основното ми послание, може би защото и аз се считам за представител на младото поколение. Ние сме по-нетърпеливи, искаме нещата да се случват по-бързо. Държавните глави на правителствата на Европа заявиха: до края на 2018 г. искаме да бъдат поставени основите на единен цифров пазар. ЕК си е написала домашното: 43 инициативи, 24 от тях законодателни. Само 6 са финализирани през декември 2017 г. Остават още 18 законодателни инициативи за следващите 12 месеца. Затова Българското председателство е толкова важно. Да покажем, че можем да завършим преговорите по ключови теми. Например новата директива за аудиовизуалните и медийните услуги. Тук са защитата на малолетните в онлайн пространството, борбата срещу езика на омразата, новите отговорности за социалните платформи, пакетът за киберсигурност.

Свободното движение на лични данни – нещо, от което вие ще имате нужда в бъдещата си работа. Убедена съм. Имаме на европейско ниво общ регламент за защита на личните данни, който влиза в сила през май 2018 г. В него е осигурена свободата на движение на личните данни. През септември

направихме ново законодателно предложение, свързано и с неличните данни. По този начин можем да стимулираме научни изследователи, фирми да иновират, да се развиват. По време на Българското председателство ще бъде завършен кодът за електронните съобщения. В него е заложена рамката как искаме да се развива секторът на телекомуникациите до 2030 г. В него според мен има ключов въпрос – радиочестотният спектър. Не искам с 5G да повтаряме грешката с 4G, защото тя костваше много – да загубим мястото си на лидер. Европа не трябва да допуска същата грешка за 5G. Нека държавите членки да имат силата да предложат координиран подход за радиочестотния спектър, продължителността на лицензите да бъде достатъчно дълга. Нашето предложение е за 25 години – за да може да се даде устойчивост на инвестициите. Имаме положителна стъпка напред. По мое предложение министрите в ЕС се съгласиха да имаме общ календар за радиочестотния спектър, за начина, по който ще бъдат хармонизирани честотите и по който ще можем да разгърнем част от тях. Искам те да бъдат включени в новия код за електронните съобщения, така че да имат юридическа стойност. Ако това не се случи, отново ще зависим от добрата воля на държавите членки. Едни лицензират за 4 години, други – за 7, покритието не е едно и също, използваемостта – още по-малко. Ако искаме да извоюваме своето място на лидер в новите технологии, това минава и през координиран подход за радиочестотния сектор и 5G.

По време на Българското председателство ще имаме възможност да работим и върху нови инициативи. Част от тях е борбата с незаконното съдържание – много важна тема за мен. В нашето общество няма място за езика на омразата. Трябва всячески заедно с платформите да ограничим последствията на незаконното онлайн съдържание, което е свързано с езика на омразата, с пропагандата за тероризъм, с детското насилие. През септември публикувахме много ясно комюнике. Днес 41% от незаконното съдържание е онлайн повече от седмица след публикуване. Това е неприемливо. Дадохме на платформите няколко месеца за по-голяма ефикасност на действията, ако това не е факт до май 2018 г. – ще предложим законодателен инструмент. Организирам голяма кръгла маса с тях на 9 януари – искам да чуя кои са предизвикателствата, кои са пречките. Сигурна съм, че заедно можем да ускорим процеса. Нашите анализи показват, че най-голямото влияние на незаконното съдържание е в първите час-два след публикуването. Убедена съм, че след разговорите с платформите ще съумеем да дадем няколко допълнителни насоки за действие. По време на Българското председателство ще продължат преговорите за директивата, свързана с авторското право. Ще продължат дебатите, свързани с регламента за сигурност на данните, защото защитата на личните данни е едно, а конфиденциалност на информацията е друго. На Българското председателство ще се падне голямата отговорност да инициираме дебат на ниво Съвет на министрите. Много исках да има поне един такъв дебат в Съвета до

края на годината – за да мога да чуя опасенията на държавите членки, какви са проблемите, с които се сблъскват.

Няма нищо по-вълнуващо от това да участваш в дефинирането на проекта на бъдещето. Невероятна отговорност, но и страхотно предизвикателство е като комисар, излъчен от България, да съм отговарящ за цифровата икономика и общество. Искам да покажа на всички около мен, че това дори не е бъдещето, това е настоящето. Най-трудното всеки ден е, гледайки поредния документ, параграф, алинея, да си представя какво ще бъде последствието за реалния живот на хората, на общините. Искрено вярвам в конкретните пилотни проекти, в инициативи като Wi-fi for You за общините в България и в Европа, цифровата възможност за студентите, създаването на дигитални иновационни хъбове, центрове за киберспециалисти. Това за мен е начинът да покажем, че Европа има своето място, роля и отговорност в даването на перспектива за младите хора и даването на възможност връзката между образование и бизнес да получи по-силен тласък чрез европейското измерение. Много по-ясно да заявим намеренията си, че работим за реализацията на всеки човек, на потенциала на държавата ни, но и за реализацията на Европа като лидер.

Роумингът за ЕС падна на 15 юни. Първите данни представихме в началото на септември. За мен беше изключителна чест да покана докладчика от ЕП и да направим съвместна пресконференция. До момента данните (през пролетта на 2018 г. ще имаме пълна картина) са изключително положителни. Те показват че 72% от европейците знаят за новите правила. В определени региони, особено в част от туристическите, това води до създаване на нови услуги. Има невероятно увеличение на трафика на данни. Зная за опасенията на бизнеса и че част от тях не са доволни. Но скъпи партньори, да напомня, че имахте достатъчно време да се подготвите – две години. Освен това 10 години продължиха преговорите за роуминг. Това, което трябва да ни води, е, че ползата е за гражданите, тя не е за ЕК и за институциите, че не може да бъде само за бизнеса. Затова работя усилено по следващата си инициатива. Още по време на подготовката за брифинга в ЕП никога няма да заравя смаяния поглед на служителите на генералната дирекция, с която днес работя, като им казах, че искам да работя за намаляване цените на роуминга в Западните Балкани. Не можете да си представите реакцията, особено на хората, които са водили 10 години преговорите: „О, не. Това никога отново!“. Но става. С упорство, с последователност, с упоритост. Да, има много технически аспекти, които трябва да вземем предвид – цени на едро, на дребно, Световна търговска организация. Имаме законодателни аспекти, както и страни с договори за асоцииране. С екипа ми работим много усилено. Искам да кажа колко се радвам на подкрепата, която срещам от екипа за подготовката на Българското председателство, от премиера, от правителството. Моята цел е през май, по време на срещата на върха на Балканите, да представя пътната карта за нама-

ляване цените на роуминга. Поканила съм всички оператори, работещи и в държавите членки, и в Западните Балкани, на кръгла маса през януари заедно да решим как стъпка по стъпка можем да донесем полза за хората.

По въпросите на електронното правителство работя усилено с всяка една от държавите членки. Знаете, че влизайки в сградата на Парламента в Брюксел, ви казват: националният паспорт остава тук, вече имате европейски. Аз обаче се гордея с всичките паспорти, които имам. И с личната си карта. Искам обаче тя да бъде цифрова, да бъде призната навсякъде. Искам да направим и това, което говорим за студентската карта – до 2025 г. студентската карта да бъде призната във всички държави членки.

2018 година ще бъде ключова.

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. Лекцията на еврокомисаря по цифрова икономика и цифрово общество Мария Габриел е изнесена пред студенти и преподаватели от Висшето училище по телекомуникации и пощи – София, на 11.12.2017 г.

Текстът е специално предоставен на Национално издателство „Аз-буки“ за публикуване.

TOGETHER WE DEFINE THE PROJECT OF THE FUTURE

Abstract. Today, innovations in information technology are having wide-ranging effects across numerous domains of society. Initiatives are promoted to ensure that the maximum possible number of people acquire basic digital skills.

✉ **Ms. Maria Gabriel**

European Commission

Rue de la Loi / Wetstraat 200

1049 Brussels, Belgium

E-mail: cab-gabriel-contact@ec.europa.eu